Turkish Studies

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1945-1958

DOI: 10.29228/TurkishStudies.23504

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 12.07.2019

✓ Accepted/Kabul: 10.08.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (25.07.2019)-Referee 2 (25.07.2019)

This article was checked by intihal.net.

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL EĞİTİM KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARININ METAFORLARLA İNCELENMESİ

Sibel ADAR CÖMERT*

ÖZ

Özel eğitim hepimizin bildiği en genel tanımı ile özel olarak yetiştirilmiş personeller ile onlara özel geliştirilmiş eğitim programları kullanılarak yaşitlarına göre bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri olarak geride olan öğrencilere uygun ortamlarda verilen eğitim olarak ifade edilmektedir. Özel eğitim, bireylere başkalarına bağımlı olmadan yaşamalarını sağlayabilmeyi, hayatlarını kolaylaştırabilmeyi hedefler.

Bu araştırmanın temel amacı resim-iş öğretmenliği son sınıfta eğitim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarının özel eğitim kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metafor aracılığı ile ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı son sınıf öğrencisi 37 görsel sanatlar öğretmen adayı oluşturmaktadır. 2018-2019 Eğitim öğretim yılı 1. Dönem boyunca (14 hafta) özel eğitim dersi alan görsel sanatlar öğretmen adayları ile 14 haftalık ders süreci tamamlandıktan sonra çalışılmıştır. Bu kapsamda öğrencilere diğer metafor çalışmalarında olduğu gibi 'Özel eğitim.... gibidir, çünkü....' şeklinde açık uçlu sorudan oluşan formlar dağıtılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek durum değerlendirmesi modeli kullanılmıştır. Araştırmada verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmada görsel sanatlar öğretmen adaylarından 'özel eğitim' kavramına ilişkin 37 öğretmen adayına ait 37 metafor olduğu görülmektedir. Bu 37 metafor da öğretmen adaylarının savunduğu gerekçeleri ile beraber 3 grup altında toplanarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda görsel sanatlar öğretmen adaylarının 'özel eğitim' kavramını doğrudan ya da dolaylı olarak özel eğitim ile ilişkilendirebildikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu da özel eğitimin aslında tek bir ifade şekli olmadığını, alanının oldukça geniş olduğunu,

* Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, E-posta: sibeladar03@gmail.com

bu araştırma ile özel eğitimde ifade zenginliğinin yanı sıra kavram zenginliğinin olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Özel Eğitim, Görsel Sanatlar, Öğretmen Adayları, Resim

INVESTIGATION OF THE PERCEPTIONS OF VISUAL ARTS TEACHER CANDIDATES ON SPECIAL EDUCATION CONCEPT WITH METAPHOR

ABSTRACT

Special education, in its well-known definition, is the training of students, whose individual characteristics and educational qualifications are behind from their peers, by specially trained personnel in suitable environments using specially developed training programs. Special education aims to enable individuals to live without being dependent on others and to facilitate their lives.

The main purpose of this study is to reveal the perceptions of the visual arts teacher candidates in the senior year of painting education through the metaphor. The study group of the research consists of 37 visual arts teacher candidates who are senior students of Niğde Ömer Halis Demir University, Faculty of Education, Department of Painting Education. The research was performed after the visual arts teacher candidates completed 14 weeks of special education course during the first semester of the 2018-2019 academic year. In this context, as in other metaphor studies, students are asked to fill in the forms that consists of open-ended questions such as 'Special education is like , because'. In this study, case study model, which is one of the qualitative research methods, was used. Content analysis was used to analyze the data.

In the research, it was observed that there are 37 different metaphors related to the concept of 'special education' belonging to 37 teacher candidates among the students of visual arts teaching. These 37 metaphors were evaluated under three groups, together with the reasons the teacher candidates advocated. As a result of the research, it is revealed that visual arts teacher candidates can directly or indirectly associate the concept of special education with the meanings of special education and special education is not a single form of expression, its field is quite wide, and special education is not a single form of expression, but also a wealth of concepts as well as richness of expression.

STRUCTURED ABSTRACT

The research aims to reveal that which metaphors are used to explain their perceptions of 37 visual arts teacher candidates, who are senior painting education students, about special education concept. The research is also important in terms of determining what teacher candidates think about the concept of special education, what it means for them, and how far the special education course they have taken can

reach the aim. Special education is also important for the evaluation and revision of course content. The problem of the research was as follows: 'How are the metaphoric perceptions of visual arts teacher candidates about the concept of special education?'. In this study, a case study model, one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 37 visual arts teacher candidates who are in the senior year of the Department of Painting Education of Niğde Ömer Halis Demir University. The research was carried out with 37 students who had taken a special education course in the first semester of 2018-2019 academic year. As the data collecting tool for the problem of the research, a form was prepared containing two questions as "Special education is like, because" and students were asked to fill in the blanks. These data were used in the study. Content analysis was used to analyze the data.

The answers to the questions distributed to the teacher candidates were given in Table 1. The answers in Table-1 was ranked from the most frequently expressed item to less frequently expressed item.

Table 1: Metaphors of Visual Arts Teacher Candidates About the Concept of Special Education

Metaphor	n	Metaphor	n
Equality of opportunity	6	Unionizing	1
Necessity	6	Integrity	1
Equality	4	Self-consciousness	1
Awareness	3	Overcoming obstacles	1
Privilege	2	Devotion	1
Love	2	Freedom	1
Obligation	2	Living freely	1
Justice	1	Complementarity	1
Independency	1	Breaking the chains	1
Future	1		

According to Table 1, there are 37 metaphors related to the concept of special education belonging to 37 visual arts teacher candidates who participated in the research. These metaphors are categorized under 3 categories based on the reasons given by the teacher candidates. These categories are presented in Table 2.

Table 2: Categories of the Metaphors

Metaphor	n
Related to justice	16
Vital values	12
Human specific values	9
Total	37

The metaphors belonging to the categories listed in Table 2 were evaluated separately with the explanations of the visual arts teacher candidates in Table 3, Table 4, and Table 5, respectively.

Table 3: Metaphors related to Justice

Students	Metaphor	Explanation
S25	Justice	Provides equal opportunity.
S18	Independency	It is a tool that enables individuals in need of special education to stand on their own feet.
S19	Unionizing	To respect and to approach with love.
S5	Integrity	It is the ability of individuals to coexist.
S12	Equality	Inclusive classes provide them to have an equal education with their peers.
S14	Equality	No individual is superior to another.
S24	Equality	To show that education is for everyone and that every individual can receive education under equal conditions.
S29	Equality	Every child is special.
S11	Equality of opportunity	By preventing them from being dependent on other individuals, it serves to integrate them into society.
S16	Equality of opportunity	It's the removal of difference between them and other people.
S31	Equality of opportunity	Training and opportunities offered to other individuals are also offered to them.
S10	Equality of opportunity	It is a great opportunity for them not to be isolated from society and to meet their individual needs.
S34	Equality of opportunity	They are given the opportunity to study.
S35	Equality of opportunity	Equal rights are provided with other individuals.
S6	Freedom	Every child can be born with a disability but deserves to live freely, breaks the barrier.
S21	Living freely	Nothing will be limited if thoughts are not limited.

Table 4: Vital Values

Students	Metaphor	Explanation
S7	overcome the obstacles	The scope is wide.
S15	Future	Every individual is special.
S26	Necessary	It enables individuals to be integrated into society and improves the quality of life.
S33	Necessity	It makes the lives of individuals more livable and easier.
S30	Necessity	It is to teach them basic skills and to live together, develop themselves not dissociate from the society
S17	Necessity	It provides equality and makes lives easier.
S1	Necessity	There is equality in education and every individual has the right to education.
S3	Complementarity	Disability is not a punishment for them, but a difference, and each child is special.
S13	Obligation	Every inadequate and disabled individual needs understanding and normalization.
S36	Obligation	Every individual in need of special education should receive it.
S28	Breaking the chains	Ensures that each individual is independent and strong.

Table 5: Human specific values

Student	Metaphor	Explanation
S4	Privilege	They are gifted.
S9	Privilege	There are discriminations of obstacles.
S20	Awareness	It makes them gain the ability to live with special education.
S23	Awareness	It is the education system applied according to the inadequacy of the individuals who need special education.
S32	Awareness	To bring education to equal status and conditions.
S22	Devotion	Each individual should be trained at different time intervals.
S27	Love	It is to love individuals without discrimination.
S2	Love	It is to see them among us without distinguishing them.
S28	Breaking the chains	Ensures that each individual is independent and strong.
S8	Self-consciousness	It is the education given to individuals with lack of self-efficacy.

As a result of the research, 37 metaphors revealed by visual arts teacher candidates were evaluated under 3 groups. It was seen that “justice related” metaphors are mostly used among these groups. 16 of 37 visual arts teacher candidates identify special education with the concepts of justice, independency, equality, unionizing, integrity, equality of opportunity, freedom and living freely. Secondly, 12 out of 37 teacher candidates identify special education closely or indirectly with the concepts such as overcoming the obstacles, necessity, future, complementarity, obligation and breaking the chains that we group as ‘vital values’. In the third place, 9 teacher candidates associate special education with the concepts such as privilege, awareness, devotion, love, breaking the chains and self-consciousness that we group as ‘human-specific values’. As a result, it was founded that the visual arts teachers directly or indirectly find the equivalent of special education. We observed that special education has not only an equivalent single meaning, but it is expressed with many different concepts and has a general and inclusive meaning. In particular, the fact that visual arts teacher candidates who take special education courses can produce close concepts related to special education reveals that they can associate the course they attended to the concepts related to the special education. Based on the obtained metaphors, new arrangements can be made to the content of special education courses. Implementation of the metaphor study in a short time provided meaningful and highly valid feedback. Therefore, it is considered that there might be following beneficial studies not only in the field of special education, but also in many other fields.

Keywords: Metaphor, Special Education, Visual Art, Teacher Candidates, Picture.

Giriş

Özel eğitim konusu özellikle son dönemlerde oldukça sık karşımıza çıkmaktadır. Geçmiş yıllarda bu alanla ilgili yapılmış sınırlı sayıdaki yayınlar dışında fazla bir kaynak yer almazken özellikle son yıllarda bu alanda yapılan çalışmalar ile alana olan ilgi arttığı gibi yapılan araştırma sayıları da artmaya başlamıştır.

Bu toplumda yaşayan her birey gün gelip kendisi ya da bir yakını özel eğitime gereksinim duyabilir (Cavkaytar ve Diken, 2005). Eğitimcilerin günlük hayatında her an her yerde olabildiği gibi özellikle eğitim ortamlarında özel eğitime ihtiyacı olan bireylerle karşılaşması kaçınılmazdır. Bu amaçla da eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarını bu alana daha iyi hazırlamak için özel eğitim dersleri verilmektedir. Resim-iş öğretmenliği lisans programlarında görsel sanatlar öğretmen adaylarına özel eğitim dersi yedinci dönemde verilmektedir. Öğretmen adaylarının özel eğitimin ne olduğundan özel eğitime muhtaç öğrencilere nasıl yaklaşılabileceğine nasıl en faydalı olunacağına dair bilgiler verilmekte, alana daha iyi hakim olmaları adına özel eğitim kurumlarında gözlem, uygulama çalışmaları da yaptırılabilir. Görsel sanat öğretmenleri genel eğitim okullarında oluşturulan özel eğitim alt sınıflarında görev yapabildikleri gibi eğitim uygulama okullarına da atanabilmektedirler.

Özel eğitimle ilgili birbirine benzer değişik tanımlamalarla karşılaşmaktayız. MEB (2006)'e göre özel eğitim; bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından yaşatlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılıklar gösteren ve bu nedenle özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim yetersizliğin engelleme dönüştürmesini engelleyen, yetersizliği olan bireyin toplumda bağımsız olarak yaşamasını ve üretici olmasını sağlayan ve bu becerilerini geliştiren eğitim hizmetlerinin tümüne verilen addır.

Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitim 'Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim' olarak ifade edilmektedir. Bu tanımda sözü edilen özel yetiştirilmiş personel, öncelikle özel eğitim alanında yetişmiş ve üniversitelerin özel eğitim bölümlerinden mezun olmuş personeli ifade etmektedir. (Cavkaytar, 2008: 9).

Bireyler birbirinden farklı bireysel özelliklere ve yeteneklere sahip olup, farklılıkları doğrultusunda gelişmekte ve değişmekte olan dünyaya ayak uydurmalarını sağlayacak bir eğitim sürecine ihtiyaç duyarlar. Farklılıkların belirgin olduğu bireylerde genel eğitim hizmetleri yetersiz kalmakta ve özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Çuhadar, 2013).

Özel eğitimin amacı; yetersizliği olan bireyleri yetersizliklerinden dolayı yaşamsal işlevlerini karşılamada başkalarına olan bağımsızlığı azaltmak ya da ortadan kaldırmaktır. Bunun devamında, içinde yaşadığı topluma uyum sağlama-yani toplumsallaşabilmesini- becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Amaç her birey için aynıdır: "Bireyin bağımsız yaşama hazırlanmasıdır." (Metin, 2012). Baykoç (2010)'a göre özel gereksinimli bireylerin özel eğitim sürecine bakıldığında izlenen yol şu şekildedir: Tanı ve değerlendirme, tedavi, rehabilitasyon, eğitim, toplumsal yaşama katılım.

Artık özel eğitim hizmetlerinin anlamı sadece özel gereksinimleri olan çocukların yetersizliklerine uygun ortamlarda eğitim vermek değil onların özel eğitim gereksinimlerini karşılayacak en uygun ortamlarda eğitim vermek ve onları en az kısıtlayıcı eğitmek olarak algılanmalıdır. 'En kısıtlayıcı eğitim ortamı, bir öğrencinin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabileceği eğitim ortamı'

olarak tanımlanmaktadır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005: 7). "En az kısıtlayıcı ortam aynı zamanda öğrencinin en üst düzeyde başarı göstereceği ortamdır" (Eripek, 2011:21).

Özel eğitimde sınıflandırmaların farklı yollarla yapıldığı bilinmektedir. Bazı sınıflandırmalar her bir yetersizlik türünün adına göre yapılan sınıflandırmadır. Ülkemiz özel eğitim sistemi içerisinde, yasal sınıflandırma olarak bu tür bir sınıflandırma kullanılmaktadır. Buna göre yaygınlık oranlarına göre sıralandığında; özel öğrenme güçlükleri, dil ve konuşma bozuklukları, zeka geriliği ve duygu bozukluğu sık rastlanan yetersizlikler gurubunda yer alır (Smith, 2007, akt. Sarı, 2000). Ülkemizde MEB'in 2006'da yayınlamış olduğu Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, özel gereksinimi olan çocuklar şöyle sınıflandırılmaktadır.

- 1) Zihinsel Yetersizlik (Hafif, Orta, Ağır, Çok Ağır),
- 2) İşitme Yetersizliği,
- 3) Görme Yetersizliği,
- 4) Ortopedik Yetersizlik,
- 5) Sinir Sisteminin Zedelenmesi ile Ortaya Çıkan Yetersizlik,
- 6) Dil ve Konuşma Güçlüğü,
- 7) Özel Öğrenme Güçlüğü,
- 8) Birden Fazla Alanda Yetersizlik,
- 9) Duygusal Uyum Güçlüğü,
- 10) Süreğen Hastalık,
- 11) Otizm,
- 12) Sosyal Uyum Güçlüğü,
- 13) Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu,
- 14) Üstün veya Özel Yetenekliler olarak sınıflandırılmaktadır.

Metafor kavramı da yine son dönemlerde birçok araştırmada kullanılması, kısa sürede geçerli geri dönütler sağlaması ile bu alanda yapılan çalışmaların sayısını artırmıştır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde metafor, bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma olarak tanımlanmıştır (TDK, 2009). Lakoff ve Johnson (2005) ise, metaforun özü bir tür şeyi başka bir tür şeye göre anlamak ve tecrübe etmektir diye belirtmektedirler (akt. Wells, 2015:161).

Metafor Fransızca métaphore kelimesinden gelmektedir. "Mecaz" şeklinde açıklanmaktadır. Edebiyatta bir şeyi başka şey ile benzetmeye, kıyaslamaya anlatmaya yarayan mecazlar olarak açıklanmaktadır. Bir kavramın anlatılmasında benzer özelliklerinden dolayı başka kavramların kullanılması (genellikle görsel ya da somut ifadelerle anlatımı kuvvetlendirme amacıyla kullanılır <https://www.turkedebiyati.org/metafor/2019>).

Günlük hayatımızda olduğu kadar eğitim alanında da sıklıkla kullanılan metaforik düşünme anlayışı öğrencilere; kendi araştırmaları için yeni fikirler oluşturmalarında ve diğer yaratıcı çalışmalar için olduğu kadar karmaşık kavramları öğrenmelerinde de yardımcı olmaktadır. Metaforlar hakkında yazmak ve konuşmak okuma ve tartışma yoluyla araştırılacak olan konular hakkında soru sormalarını sağlamaktadır (James, 2002:akt. Kalyoncu ve Liman 2013:91).

Belli bir standardı olmayan ve kişiden kişiye göre değişebilen metaforlar, eğitimde soyut bir kavramı görselleştirmek, somut bir şekilde betimlemek ve açıklamak amacıyla kullanılabilir (Singh, 2010, aktaran Ekici 2016; 616). Metaforlar anlaşılması zor kavramların benzetme yoluyla bilinen kavramlarla anlatılması olarak formal ve informal öğrenmelerde karşımıza çıkmaktadır (Geçit ve Gencer, 2011). Tompkins ve Lawley (2002)’e göre metaforların özelliklerini; bir kavramı farklı bir kavramla tanımlama, bir kavramı, farklı bir kavramın benzetme yönüyle betimleme, bir kavramı farklı bir boyutta görme, bir kavramı farklı bir kalıpla yorumlama şeklinde sıralamışlardır (akt. Girmen 2007:9).

Yöntem

2.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma resim-iş öğretmenliği son sınıf öğrencisi 37 görsel sanatlar öğretmen adayının ‘özel eğitim’ kavramıyla ilgili algılarını hangi metafor ile açıkladıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Öğretmen adaylarının özel eğitim kavramıyla ilgili ne düşündüklerini, onlar için ne ifade ettiğini, almış oldukları özel eğitim dersinin amacına ne kadar ulaşabildiği belirlemesi açısından da önem taşımaktadır. Özel eğitim ders içeriklerinin değerlendirilmesi, yeniden gözden geçirilmesi açısından da ayrıca önem taşımaktadır.

2.2.Araştırmanın Problemi ve Alt Problemler

Araştırmanın problemini görsel sanatlar öğretmen adaylarının ‘özel eğitim’ kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır? sorusu oluşturmaktadır.

2.3.Araştırmanın Modeli:

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek durum değerlendirmesi modeli kullanılmıştır. Durum Çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir. Diğer araştırma türlerinden ayrılan yönü, “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak veren bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984, s.23, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2003: 190-191). Durum/vaka çalışması bir veya daha fazla vakanın yoğun ve detaylı bir tanımı ve analizi olarak tanımlanır. Vaka kişi, grup, organizasyon, aktivite, süreç veya bir olaydan oluşan sınırları tanımlanabilen sistemdir (Christensen, 2015:416).

2.4.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği son sınıfta eğitim gören ve özel eğitim dersi almış 37 görsel sanatlar öğretmen adayı oluşturmaktadır.

2.5.Veri Toplama Araçları

Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı I. dönem ‘özel eğitim’ dersi almış olan Resim-iş öğretmenliği 4. sınıfa devam eden 37 görsel sanatlar öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırmanın problemi için veri aracı olarak diğer metafor ile ilgili yapılan çalışmalarda da kullanıldığı gibi “Özel eğitim gibidir, Çünkü;.....” şeklinde iki cümleden oluşan yazılı bir form oluşturulmuş ve öğrencilerin boşlukları doldurmaları istenmiştir. Elde edilen bu veriler araştırmada kullanılmıştır.

Saban (2009)’a göre, öğretmen ve sanatçı kavramlarına ait metaforları belirlerken “gibi” kavramı metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağı daha net bir şekilde gösterdiği için kullanılmaktadır. “Çünkü” kavramı da öğrencilerin kendi metaforları için bir gerekçe sunmalarını sağlamaktadır. Bu araştırmada da “gibi” ifadesinden önce bir kavram kullanmaları, “çünkü” ifadesinden sonra da metaforu seçmelerindeki gerekçeyi yazmaları istenmiştir.

2.6.Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen veriler içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekir. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların organize edilmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 162-163). İçerik analizi yapılan metaforlar açıklamalarıyla birlikte tablo sonlarında verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada öğretmen adaylarına dağıtılan görüşme sorularına verilen cevaplar tablo 1’ de verildiği gibi ifade sıklıklarına göre en sıklıktan en aza doğru sıralanarak verilmiştir.

Tablo1: Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının ‘Özel Eğitim’ Kavramına İlişkin Metaforları

Metafor	N	Metafor	N
Fırsat Eşitliğidir	6	Birlik olmaktır	1
Gereklidir	6	Bütünlüktür	1
Eşitlikler.	4	Bireysel Farkındalıktır	1
Farkındalıktır	3	Engel Tanımaz	1
Ayrıcalıktır	2	Fedakarlıktır	1
Sevgidir	2	Özgürlüktür	1
Zorunluluktur	2	Özgürce Yaşamaktır	1
Adalettir	1	Tamamlayıcıdır	1
Bağımsızlıktır	1	Zincirleri Kırmaktır	1
Gelecektir	1		

Tablo 1’e göre; araştırmaya katılan 37 görsel sanatlar öğretmen adayına ait ‘özel eğitim’ kavramına ilişkin 37 metafor olduğu görülmektedir. Bu metaforlarda öğretmen adaylarının ileri sürdükleri gerekçelere dayalı olarak 3 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Metaforların Kategorileri

Metafor	N
Adaletle ilgili	16
Yaşamsal değerler	12
İnsana özgü duygusal değerler	9
Toplam	37

Tablo 2 de sırayla belirtilen bu kategorilere ait metaforlar; Tablo 3, Tablo 4, ve Tablo 5 de ayrı ayrı ele alınarak görsel sanatlar öğretmen adaylarının açıklamalarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Adaletle İlgili Metaforlar

Öğrenci	Metafor	Açıklaması
Ö25	Adalet	Fırsat eşitliği sağlar
Ö18	Bağımsızlık	Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayacak bir araçtır
Ö19	Birlik olmak	Saygı duymak ve sevgi ile yaklaşımdır
Ö5	Bütünlük	Bireylerin farksız bir arada bulunabilmesidir
Ö12	Eşitlik	Kaynaştırma sınıfları ile akranlarıyla beraber eşit eğitim görmeleri sağlar
Ö14	Eşitlik	Hiç bir birey bir diğerinden daha üstün değildir
Ö24	Eşitlik	Eğitimin herkes için olduğunu her bireyin eşit koşullarda eğitim alabileceğini göstermektedir
Ö29	Eşitlik	Her çocuk özeldir
Ö11	Fırsat eşitliği	Başka bireylere bağımlı olmalarının önüne geçerek onları topluma kazandırmaya yarar
Ö16	Fırsat eşitliği	Diğer insanlarla arasındaki farkın kalkmasıdır
Ö31	Fırsat eşitliği	Diğer bireylere sunulan eğitim ve fırsatlar onlara da sunuluyor
Ö10	Fırsat eşitliği	Toplumdan soyutlanmamaları ve bireysel ihtiyaçlarını karşılamak için büyük bir olanaktır
Ö34	Fırsat eşitliği	Eğitim fırsatı onlara da veriliyor
Ö35	Fırsat eşitliği	Diğer bireylerle eşit haklar sağlanıyor
Ö6	Özgürlük	Her çocuk engelli doğabilir ama özgürce yaşamayı hak eder, Engeli kırar
Ö21	Özgürce yaşamak	Düşünceler sınırlanmazsa hiçbir şey sınırlanmaz

Tablo 3'te 'Adaletle İlgili' kategoride, adalet, birlik olmak, bütünlük, eşitlik, fırsat eşitliği, özgürlük ve özgürce yaşamak metaforlarının toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının özel eğitim kavramını en çok adaletle ilgili kavramlarla ilişkilendirdikleri gözlenmektedir. Aşağıda öğretmen adaylarının ifadeleri verilmiştir.

(Ö25) Özel eğitim adalet gibidir, çünkü fırsat eşitliği sağlar.

(Ö18) Özel eğitim Bağımsızlık gibidir, çünkü özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayacak bir araçtır.

(Ö19) Özel eğitim birlik olmak gibidir, çünkü saygı duymak ve sevgi ile yaklaşımdır

(Ö5) Özel eğitim bütünlük gibidir, çünkü bireylerin farksız bir arada bulunabilmesidir.

(Ö12) Özel eğitim Eşitlik gibidir, çünkü kaynaştırma sınıfları ile akranlarıyla beraber eşit eğitim görmelerini sağlar

(Ö14) Özel eğitim Eşitlik gibidir, çünkü hiç bir birey bir diğerinden daha üstün değildir.

(Ö24) Özel eğitim Eşitlik gibidir, çünkü Eğitimin herkes için olduğunu her bireyin eşit koşullarda eğitim alabileceğini göstermektedir

(Ö29) Özel eğitim eşitlik gibidir, çünkü her çocuk özeldir.

(Ö11) Özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, çünkü başka bireylere bağımlı olmalarının önüne geçerek onları topluma kazandırmaya yarar

(Ö16) Özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, çünkü diğer insanlarla arasındaki farkın kalkmasıdır.

(Ö31) Özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, çünkü diğer bireylere sunulan eğitim ve fırsatlar onlara da sunuluyor.

(Ö10) Özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, çünkü Toplumdan soyutlanmamaları ve bireysel ihtiyaçlarını karşılamak için büyük bir olanaktır.

(Ö34) Özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, çünkü eğitim fırsatı onlara da veriliyor

(Ö35) Özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, çünkü Diğer bireylerle eşit haklar sağlanıyor

(Ö6) Özel eğitim özgürlük gibidir çünkü her çocuk engelli doğabilir ama özgürce yaşamayı hak eder, Engeli kırar

(Ö21) Özel eğitim özgürce yaşamak gibidir, çünkü düşünceler sınırlanmazsa hiçbir şey sınırlanmaz

Tablo 4: Yaşamsal değerler

Öğrenci	Metafor	Açıklaması
(Ö7)	Engel tanımaz	Kapsamı geniştir.
(Ö15)	Gelecektir	Her birey özeldir
(Ö26)	Gereklidir	Bireylerin topluma kazandırılmasını sağlar ve yaşam kalitesini artırır.
(Ö33)	Gerekliktir	Bireylerin hayatlarını daha yaşanılır ve kolay hale getirir
(Ö30)	Gerekliktir	Toplumdan ayrışmamasını, içi içe yaşamayı temel becerileri öğrenip kendini geliştirmesi içindir
(Ö17)	Gereklidir	Eşitlik sağlar hayatları daha çok kolaylaştırır
(Ö1)	Gereklidir	Eğitimde eşitlik vardır ve her bireyin eğitim hakkı vardır
(Ö3)	Tamamlayıcıdır	Yetersizlik onlara ceza değil farktır.ve her çocuk özeldir
(Ö13)	Zorunluluktur	Her yetersiz ve engelli bireyin anlaşılma ve normalleşmeye ihtiyacı vardır
(Ö36)	Zorunluluktur	Özel eğitime ihtiyacı olan her bireyin alması gerekir
(Ö28)	Zincirleri kırmaktır	Her bireyin bağımsız ve güçlü olmasını sağlar

Tablo 4’de verilen ‘Yaşamsal Değerler’ ile ilgili metaforlarda, engel tanımazlık, gelecek, gereklilik, tamamlayıcılık, zorunluluk ve zincirleri kırmak metaforlarının yer aldığını görmekteyiz. Öğretmen adaylarının görüşleri de aşağıda verildiği şekilde ifade edilmiştir.

(ö7) Özel eğitim engel tanımaz çünkü kapsamı geniştir.

(Ö15) Özel eğitim gelecektir çünkü her birey özeldir

(ö26) Özel eğitim gereklidir çünkü bireylerin topluma kazandırılmasını sağlar ve yaşam kalitesini artırır.

(ö33) Özel eğitim gereklidir çünkü bireylerin hayatlarını daha yaşanılır ve kolay hale getirir

(ö30) Özel eğitim gereklidir çünkü toplumdan ayrışmamasını, içi içe yaşamayı temel becerileri öğrenip kendini geliştirmesi içindir

(ö17) Özel eğitim gereklidir çünkü eşitlik sağlar hayatları daha çok kolaylaştırır

(ö1) Özel eğitim gereklidir çünkü eğitimde eşitlik vardır ve her bireyin eğitim hakkı vardır

(ö3) Özel eğitim tamamlayıcıdır çünkü yetersizlik onlara ceza değil farktır ve her çocuk özeldir

(ö13) Özel eğitim zorunluluktur çünkü her yetersiz ve engelli bireyin anlaşılma ve normalleşmeye ihtiyacı vardır

(Ö36) Özel eğitim zorunluluktur çünkü Özel eğitime ihtiyacı olan her bireyin alması gerekir

(ö28) Özel eğitim zincirleri kırmaktır çünkü her bireyin bağımsız ve güçlü olmasını sağlar

Tablo 5: İnsana özgü değerler

Öğrenci	Metafor	Açıklaması
(Ö4)	Ayrıcalıktır	Üstün zekalıdır
(Ö9)	Ayrıcalıktır	Engellerin ayrımı vardır
(Ö20)	Farkındalıktır	Özel eğitimle yaşama becerisi kazandırılır
(Ö23)	Farkındalıktır	Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin yetersizliklerine göre uygulanan eğitim sistemidir.
(Ö32)	Farkındalıktır	Eğitimi eşit duruma ve şartlara getirmek
(Ö22)	Fedakarlıktır	Her bireye farklı zaman aralıklarında eğitim verilmelidir
(Ö27)	Sevgidir	Ayırt Etmeden Bireyleri Sevmektir
(Ö2)	Sevgidir	Onları ayırt etmeden dışlamadan aramızda görmektir.
(Ö28)	Zincirleri kırmaktır	Her bireyin bağımsız ve güçlü olmasını sağlar
(Ö8)	Bireysel farkındalık	Öz yeterliliği eksik bireylere yönelik verilen eğitimidir

Tablo 4’te ‘insana özgü değerler kategorisinde’, ayrıcalık, farkındalık, fedakarlık, sevgi, zincirleri kırmak ve bireysel farkındalık metaforlarının toplandığı görülmektedir. Aşağıda yer aldığı şekilde öğretmen adaylarının ifadeleri verilmiştir.

(Ö4) *Özel eğitim ayrıcalıktır çünkü üstün zekalıdır.*

(Ö9) *Özel eğitim ayrıcalıktır çünkü engellerin ayrımı vardır.*

(Ö20) *Özel eğitim farkındalıktır çünkü özel eğitimle yaşama becerisi kazandırılır*

(Ö23) *Özel eğitim farkındalıktır çünkü özel eğitime gereksinim duyan bireylerin yetersizliklerine göre uygulanan eğitim sistemidir.*

(Ö32) *Özel eğitim farkındalıktır çünkü eğitimi eşit duruma ve şartlara getirir*

(Ö22) *Özel eğitim fedakarlıktır çünkü her bireye farklı zaman aralıklarında eğitim verilmelidir*

(Ö27) *Özel eğitim sevgidir çünkü ayırt etmeden bireyleri sevmektir*

(Ö2) *Özel eğitim sevgidir çünkü onları ayırt etmeden dışlamadan aramızda görmektir*

(Ö28) *Özel eğitim zincirleri kırmaktır çünkü her bireyin bağımsız ve güçlü olmasını sağlar*

(Ö8) *Özel eğitim bireysel farkındalıktır öz yeterliliği eksik bireylere yönelik verilen eğitimidir*

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonucunda görsel sanatlar öğretmen adaylarının ortaya koyduğu 37 metafor 3 grup altında toplanarak değerlendirilmiştir. Bu gruplandırmalar içerisinde en fazla “adaletle ilgili” metaforların kullanıldığı görülmüştür. Özel eğitimin, 37 görsel sanatlar öğretmen adayından 16’sı tarafından Adalet, bağımsızlık, eşitlik, birlik olmak, bütünlük, fırsat eşitliği, özgürlük ve özgürce yaşamak kavramlarıyla yakından ilişkilendirildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğrencilerin özel eğitimi; (Ö25) adalet gibidir çünkü fırsat eşitliği sağlar, (Ö29) özel eğitim eşitlik gibidir çünkü her çocuk özeldir ya da (Ö16) özel eğitim fırsat eşitliği gibidir, diğer insanlarla arasındaki farkların kalkmasıdır gibi özel eğitiminde yakından ilişkili olduğu ve özel eğitimin bireylere sağladığı başlıca haklarla öncelikli olarak, yakından ve belirgin bir şekilde ilişkilendirebildikleri sonucunu ortaya çıkarmıştır.

İkinci sırada 37 öğretmen adayından 12’si özel eğitimi ‘yaşamsal değerler’ olarak gruplandırdığımız, engel tanımazlık, gereklilik, gelecek, tamamlayıcılık, zorunluluk ve zincirleri kırma gibi kavramlar ile yakından ya da dolaylı olarak ilişkilendirdiği sonucu yer almaktadır. (Ö26) Özel eğitim gereklidir çünkü bireylerin topluma kazandırılmasını sağlar ve yaşam kalitesini artırır. (ö33) Özel eğitim gereklidir çünkü bireylerin hayatlarını daha yaşanılır ve kolay hale getirir. (Ö13) Özel eğitim zorunluluktur çünkü her yetersiz ve engelli bireyin anlaşılma ve normalleşmeye ihtiyacı

vardır' ifadelerinde de görüldüğü gibi bu kavramlar yine özel eğitim tanımı ve kapsamı içerisinde yer alan bireyleri geleceğe hazırlamak, engellerinden kurtulup zincirlerini kırabilmeleri için gerekli olan ifade ve kavramları içermektedir.

Üçüncü sırada ise 9 öğretmen adayının özel eğitim kavramını 'insana özgü değerler' olarak grupladığımız ayrıcalık, farkındalık, fedakarlık, sevgi, zincirleri kırmak bireysel farkındalık gibi kavramlarla ilişkilendirdiği sonucudur. Özel eğitimin en önemli ilkelerinden biri olan sevgi (Ö27) özel eğitim sevgidir çünkü ayırt etmeden bireyleri sevebilmektir şeklinde ifade edilerek ilişkilendirilirken, (Ö28) Özel eğitim zincirleri kırmaktır, çünkü her bireyin bağımsız ve güçlü olmasını sağlar şeklinde zincirleri kırmak metaforu ile ilişkilendirilmiştir.

Sonuç olarak görsel sanatlar öğretmen adayları tarafından özel eğitimin direk ya da dolaylı olarak karşılığını bulduğu gözlenmiştir. Özel eğitim kavramının ifade ederken tek bir kavram karşılığı olmadığını özel eğitimin oldukça genel ve kapsayıcı olduğunu da bir kere daha bu araştırma sonucunda görmekteyiz. Özellikle de özel eğitim dersi alan görsel sanatlar öğretmen adaylarının bu kavramla ilgili olarak yakın kavramlar üretmesi aldıkları bu ders ile özel eğitimle ilgili kavramları ilişkilendirebildiklerini ortaya koymaktadır. Elde edilen bu metaforlardan yola çıkılarak özel eğitim dersi içerisinde özel eğitim tanımıyla ilgili ders içerikleri geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Metafor çalışmasının kısa sürede uygulanarak anlamlı ve geçerliliği yüksek dönütler sağlaması bununla ilgili farklı birçok alanda da çalışmalar yapılarak alana katkı sağlayabileceği ve faydalı çalışmalar oluşturulabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, O., N. (2018). *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Estetik Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlarla İncelenmesi*. Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR) 2018 Vol:5 Issue:18 pp:476-485
- Baykoç-Dönmez, N. (2010). Öğretmenlik programları için özel eğitim. Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim-1, (13-25). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2008). Özel Eğitime Gereksinimi Olan Çocuklar Ve Özel Eğitim. Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun i., Dündar Ş., Parlak C. (2014). Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013). Ege Eğitim Dergisi. 15(2): 375-396/377
- Çuhadar, S. (2013). Özel Eğitim. Özel Eğitim Süreci 2, (3-30). Ankara: Maya Akademi.
- Ekici, G. (2016). Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Mikroskop Kavramına İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bir Metafor Analizi Çalışması. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) 17/ 1. S: 615-636-(616).
- Eripek, S. (2011). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Girmen, P.(2007). İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kalyoncu R. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Sanat Eğitimi Dersi” Kavramına İlişkin Metaforları. E-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Education Sciences 8/1. (90-102).

- Kalyoncu, R., & Liman, S. (2013). Öğretmenlerin 'Görsel Sanatlar Dersi' ve 'Görsel Sanatlar Öğretmeni' Kavramlarına İlişkin Metaforları. *Fine Arts*, 8(1), 115-130. İtesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(2).
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim. (Editör: Eripek, S). Özel Eğitim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1018 Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 561.
- Metin, N. E. (2012). Özel Gereksinimli Çocuklar 1. Ankara: Maya Akademi.
- MEB. (2006) Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. [Online]: http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf adresinden 11.10.2013 tarihinde erişilmiştir.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(2). 281-326.
- Sarı, H. (2000). An Analysis of the Policies and Provision for Children with Special Educational Needs in England and Turkey (Yayınlanmamış Doktora Tezi) England: Oxford Brookes University.
- Türk Dil Kurumu. (2009). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK
- Wells, Ş. Y. (2015). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Ve Sanatçı Algısına İlişkin Metafor Analizi A Study Of Trainee Visual Arts Teachers Metaphorical Perception Of The Concept Of 'The Teacher'and 'The Artist'. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*. 30(3): 160-175.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- <https://www.turkedebiyati.org/metafor/> alıntılama 05.07.2019